

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 6 (1891)

Rubrik: Poesias
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 03.05.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Poesias.

Ilg ABC Spiritual.*

Sa caunta enten ilg Miedi seo:
„Jeu vi cantar dils vegls Grischuns.“

Ilg ABC lein Nus cantar,
Scading buchstab Nus vean a dar,
Un bien cunselg, cun grondt dalegh,
Cun tut tadleit si bein andregh.

Ilg A quel ghi aschia:
A Deus persuls deis ti servir,
A gli persuls deis ubbadir,
Avont Ell star, d' Ell ta fidar,
A mai Ell en Agidt clummar.

* „Ilg ABC spiritual“ as rechatta nella collecziun da manuscripts del Sgr. P. P. a F.

Quista, seo püssas otras poëcias spirituelas derivan da *Luzi Gabriel*, oriunt da Fattan [Ftan], pradichant a Ilanz [Glion].

Fluri Buol da Dusch füt scolar da Luzi Gabriel a Glion, per imprendere la lingua Romaunscha, e copehet intuorn l' ann 1680 bgerras poëcias da L. Gabriel, dellas quellas püssas sum conservedas ed as rechattan nella supra nommeda collecziun.

Quista poëcia füt gia stampeda nella terza Annada da nossa Annalas, seguond ün oter manuscript, chatto a Donat. Siand ils manuscripts in bgers lös varieschau, publichains eir quist, perche ch' el ais probabel il pü velg et eir perche cha il manuscript Donat s' avicinescha al dialect da Schams.

C. P.

Ilg **B** quel ghi:

Bauld la dumaun, cur ti stas si,
Bannadir Deus deis, ad aung pli,
Bandunna ilg mal, fai quei ch' ei dreggh,
Bieus ei quell, ch' ä in tal dalegh.

Ilg **C** quell ghi:

Chei cha ti fäs, deis partarchiër,
Chei fing teu faig veng a pigliër,
Cur ing partracchia s' ilg davòs,
Cat' in tut ilg davaunt, davòs.

Ilg **D** quell ghi:

Dei leugh als grondts, mo temma pli,
Deus cà po ti lavantar si;
Dils morts far salf, ner condemnar,
Deus pò mai Ell persuls quei far.

Ilg **E** quell ghi:

En la vantira t' aulza buc,
En crusch ta starmantar nagut,
En amadus partrachiâ bault,
En terra mida, en tschiel jeu saudt.

Ilg **F** quell ghi:

Fei dreggh, à seigas prus charins,
Fei quei, ch' ei char à tes vaschins,
Fei quei chei dreggh, à temma Deus,
Fei Satan trurig, legra Deus.

Ilg **G** quell ghi:

Ghi bucca mal, girar nagut,
Ghi la vardad, ilg mal ten sut,
Giugar, saltar buc tutta via,
Gunchischia mala cumpagnia.

Ilg **H** quell ghi:

Hagias Deus semper en teu cor,
Hagias cardienscha or ad or,
Hagias cun tuts inna compassiun,
Has ilg soing spiert, sch' as er quei dunn.

Ilg **I** quell ghi:

In teu Juven temps deis ti
Inprender an qual causa d' bi.
Justia drova cun scading,
Juvens, à vegls tuts fing ad ing.

Ilg **K** quell ghi:

Kumprein ilg temps ghi Paulus sez,
Krudels tiranns fan bucca lgez;
Kumprien ils Richs pir prôs ad èrs,
Kumprein ilg Tschiel senza danërs.

Ilg **L** quell ghi:

Lei pir chi crodig tiers à chi,
La crusch tristezza ad auter pli,
Lg' ei mai per in tempset da far,
La crusch en gliergia sa ven midar.

Ilg **M** quell ghi:

Mangier pòs bein quei cà ti hàs,
Mò gir deis buc quei cà ti sàs,
Manar la bucca ei natiral,
Mò beara Lgleut la dovren mal.

Igl **N** quell ghi:

Nuscher deis ti nagin cartschiaun,
Ni cun teu pleedt, ni cun teu maun,
Nus nging nà pò tuts mai d' ing,
Nies cor dai hassagiar naging.

Igl **O** quell ghi:

O chiar Cartschiaun partracchia bein,
Or dilg mal viver chei d' nus vein;
Oz has silg Mundt in bien Amig,
Or d' pitschna skisa in Anamig.

Ilg **P** quell ghi:

Partchira teu cor da puccau,
Par teu Vasching hacias quittau,
Par an pau pli bein star s' ilg Mundt,
Pireinta bucca l' olma zundt.

Ilg **Q** quell ghi:

Quesch chieu cun Deus, à buc pupplar,
Quei ch' ell tarmet ta deis contentar,
Quell antalli pli bein cà nus,
Quei ch' eis ilg pli nizzeivel par nus.

Ilg **R** quell ghi:

Renda mai bucca mal per mal,
Ramett' à Deus schi fàs buc mal;
Rient nagin sa dar scò Ell,
Raschun nagin taner scò quell.

Ilg **S** quell ghi:

Sajas parderts, einfaltigs er,
Sco Christus ghi, à sco Ell vult ver,
Sch' in vult tras quest mal mundt passar,
Stò in scò las Zerps, à Tubas far.

Ilg **T** quell ghi:

Teu faig stòs ti sin Deus tschantar,
Teu cor sin Ell parsull pusar,
Tarmet tiers Ell ils tès suspirs,
Tuts quels cà fan quei, ean sagirs.

Ilg **U** quell ghi:

Uràr deis ti cun bucca, à cor,
Uràr da tut temps or ad or,
Ura tiers Deus ilg tuttpussent,
Uratium fideivla aud' ell bugent.

Il di dellas olmas.

(1891.)

(Da J. A. Bühler.)

Co eis tot il mundan be caussa vana,
La quala, pür creada, sto svanir!
Da curt mi aunc flurivan allegrezza,
Ma oz dolurs profundas sto sentir,
Essend uss arrivau il di de larmas,
Il di a regordanzas dedicau,
Il di che nascher fa tristezza granda,
Svegliand memorias del temps passau.
Al camp dels morts nus meina oz la senda,
Al lœc quiet che vezza nos cridar,
Al ort che semper in dolurs punschentas
Nos pauper, debel cor fa palpitar.
Quietamein qua dorman sut flurinas
Noss cars, tgi tocs sun dalla freida mort,
Ruausan qua in longas, tristas reçias,
Mussand er nus nossa futura sort.
Qua çercan oz ils orfans babs e mammas,
Anquiran cun dolur lur geniturs;
A çel credend cun rög fervent se volvan,
Cuvrind las sepulturas cun lur flurs.
La mamma per l'infant qua larmas spanda
Il qual siu cor teneva aschi car,
E flurs vezend sün sia nova fossa,
La cretta be la po aunc confortar —
La cretta che la dat certa speranza
D'ün di siu aungel car poder revèr
E cun deletg in compagnia sia
Il long e dulç ruaus etern goder.
Là planschan paupras viduas e lamentan,
Havend lur conjugals da deplorar,
Ils quals la nauscha mort cun ingordenscha
Ha da lur sein amant podiu sdrapar.

In lur familias la miseria regia,
Mancand a quellas lur educatur,
E cun adversitads havend da batter,
Per tant plü fitg s' augmenta lur dolur.
Il vieu la fossa çerca della donna
Tg' il, bandunand, ha in tristezza mess,
E larmas oz gli curran dallas vistas
E curran tot in fila senza çess.
O quant profund il mal siu cor tormenta
E strenscha aschi fitg siu pèz dolent!
Be l' oraziun il po in tal' anguscha
Aunc confortar e prender siu torment.
Er frars e soras oz quest camp frequentan
E çercan lur decess cun pietad:
Ûn auter frar, u üna cara sora,
Tgi gia passai sun nell' eternitad.
O qual human ha oz negünas larmas
E tgi negüns dels ses da condoler!
Il mund intèr oz fitg se contristescha
E non po sias larmas retener.
Ma jeu, mettend questas dolurs in rima,
Totüna hai cattau ün grand confort;
Pertgei miu cor cun aulta vusch m' acclama:
„Revêr e nova vita dat la mort!“

Il 1 e 2 d' Avust 1891.

(Da J. A. Bühler.)

Grischun, oz vol tü celebrar
Ûn di fitg d' importanza
E grandiusa festa far
Als babs per regordanza.
Els liberau e segürau
Te han da garmischia
E destruiu e sepelliu
Il giuf da tyrannia.

Be te regorda dels babuns
Tgi han cun ferma spada
Battii ils arrogants baruns
In lita desperada,
Han cun honor tras lur vigur
La ferma ligia fatga,
Valentamein e frecamein
Er l' oppressiun disfatga.

Nus debitein ingraziament
Als babs grands in bravura,
Ad els, tgi cun tant ardiment
Adüna cun premura
Han sustener e mantener
Voliu l' independenza
Per testament d' ün temps valent
A tot lur descendenza.

Nel temps antic zun ferms castells
Ornavan las valladas;
Noss babs parevan be rebels
Als grands cun fermas spadas;
Ma cun ardur han e splendor
Mussau, tgei ch' els savevan
E strementau e tementau
Tot quels, tg' ils opprimevan.

Els han allur' unitamein
Conclus, tots bein perüna,
Da se dostar avertamein
E da çuncar la spina
Che lavagar e stenschentar
La bella flur voleva,
L' egualitad e libertad
Che prosperar doveva.

Gia sêscent anns sun uss passai
Che questa ligia vala,
E sun ils stadis fortunai
Sut quella; e mai cala
Nos sentiment d' ingraziament
Vers la buntad divina
Tgi concediu, nus manteniu
Ha libertad adüna.

Perquei nus tots uss giubilein,
Fagein oz granda festa,
Dels babs valents nus regordein,
Tenend ad ault la testa.
Deus benedir e far flurir
Aunc vögli nossa terra,
La pasch nus dar, nus conservar
Da tots conflicts e guerra!

Alla patria.

1891.

Avaunt ses seculs, o patria mia,
Gniva güreda Ta prüma lia;
Avaunt ses seculs (oh buna nova!)
Per Te spuntaiva ün' aera nova;
Inchaminaivast la dretta via

Per batter, vainscher la tirannia,
Perque, ma patria, pür giubilescha,
Ta prüma lia hoz celebrescha!

E quella lia Dieu benediva,
Ch' ella düraiva, ch' ella creschiva;
Quella Ta staila, quella Ta guida,
L' impuls, o patria, chi T' ho unida;
Quell' a' T mussaiva là forz' eterna
D' uniun fidella, d' uniun fraterna,
Perque T' allegra, o patria mia
E celebrescha Ta prüma lia!

Ah, greivas provas Tü traverseivast,
Crudellas guerras batter stueivast
E fin Ta forza e la vittoria
Mettaiv' in prievei ün di Ta gloria
E, la pü greiva! Tia terr' ais steda
Per guerr' interna insanguineda,
Ma 'l spiert, ch' infuorma Ta prüma lia,
Tuot superaiva, o patria mia.

Ed hoz Ta spelma non port' il gnieu,
Sco üna vouta, d' la tirannia;
Hoz Tas cavorgias e Tas otezzas
Da Tia defaisa sun las fortezzas
E Tü, ma patria, est rispetteda,
Tü prosperusa, Tü fortüneda,
Perque T' allegra, o patria mia
E celebrescha Ta prüma lia!

Schi, pür T' allegra, o patria mia,
Ma eir ingrazcha il maun da Dieu,
Chi T' ho protetta, T' ho benedida!
Ah, reista saimper ferm' ed unida
E cunter tuotta noscha pussanza,
Cuntr' egoismo ed ignoraunza
Combatt' adüna, o patriä mia,
Rennov' adüna Ta prüma lia!

J. P. Balastèr.

Hymnus patriotic.

Traducziun del Tudasch tres **Andrea a Porta** V. D. M.
(1835—1889).

Clamas, o Patria, meran 's units aquà, prompts at servir,
[: Il pü custaivel bain
Gugent nus dedichain,
Per tai nus viver v'lain, schi eir morir. :]

Scha per cas ün regent, ans voless far spavent con spad' e fö,
[: Schi sco ün ferm torrent
Chi sdrapa tuot davent,
Sün l' inimih crudain E 'l fain dar lö.:]

In guerra valorus, in pasch religius con ditts e fatts,
[: Usche onur rendain
Al nom cha nus portain,
Libers ans conservain sco 'ls antenats. :]

Florescha Patria, in pasch e libertà ed uniun!
[: Sajan sincerità,
Güsti' ed onestà,
Virtüd, simplicità teis ornamentals. :]

'Lura, o Patria, giodan felicità teis abitants.
[: In tuot il muond non ais
Abain grand e distais
Plü fortünà pajais co l' Elvezia. :]

L'Eivna Sencha in Engiadina.

Ais Pasqua! vacanza, algrezcha, gustezzas,
Ils övs colurieus giarons a bütter,
Fin l' ultima saira laschains d' vart las lezchas
A spass gieins a smêdas, sü 'ls Ots a giover!

Ais Pasqua! las mammas containtas eir ellas
D' vair d' chera Brajeda l' dalet e sorir!
Grand' smagna, fatschendas per fer las bütschellas
Per 'ls Lur e 'ls pü povers ils övs colurir!

Dalet, desideri d' girer sün colinas
Sün prümas terrenzlas, da clër prüma flur
Pü dutsch l' Eivna-sencha ais l' chaunt d' lodolinas
Pü Bel, Solenn pèra tuot flèd — chaunt d' amur!

Vais fors' nel santeri eir vus violettas
Aviert gia las tombas, per 'ls tömbels guarnir?
Schi sajas Bainvgnidas flurinas dilettas,
Très Vus noss Chèrs pèran 'ns tschantscher e 'ns sorir!

Ma sch' eir naiva, boffa, glatsch cuvra la via
L' fraid vent e la bischa 'ls ütschöls faun gemir,
D' Sench' Eivna strasora, hò ègn' melodia
Da Golgota pèra ün plaunt, ün sospir!

Viv stimul eir sainta pü d' ün l' Eivna-Sencha
Il pöver, sieu prossem bsögnus d' surlavger!
Eir sgür quell' algrezcha pü dutscha, pü sencha
Cha 'l muond, sias richezzas, dalets nu 'l paun der!

E cur cha la Festa, aunz l' Alba as oda:
Ais Pasqua! Ais Pasqua! dal sain dir il tun,
Vers l' Tschel l' cour as oza, ingrazcha Dieu l' loda,
E sainta ch' ais l' Sench-Di d' Amur e Perdun!

G. Mathis.

Confirmatiun.

(Vid. cud. d. Baselgia N. 145; libera versiun.)

Exod' o Dieu! noss lamanter;
Non vöglast Tü ans condamner —
O mera sün nus, cher Salveder,
Affabel figl del grand creeder —
O pieted, o charited.

Ans praista Tü, Teis spiert benign,
E fò nus ferms infin la fin.
Tieus duns celests sur nus spand' oura,
Acciò cha 'l bön eir nus non moura,
[: Cha restans ferms. :]

Con Tè volains ans allegrer,
La veglia lia renover:
Dal pcho fò 'ns liber eir d' invia
E següiter la vögliä Tia,
[: Exod' o Dieu. :]

Hans Gregori.

Meis chèr löet.

Ûn giardin sü ot flurescha, Da quel ressuna chaunt da lod. La natüra verdagescha, Utschellins svoleazzan ot. [: Pasturets il flauto sunan — E lur scossas non bandunan. Cognuschais quel pajaiset? Chi ans porta taunt dalet! :]	Ûna vouta tyrannia Ferm opprimit noss bábuns, Ma uossa regna armonia In tuots ils 22 chantuns. [: D' potentats els s' liberettan, Nel combat lur saung spandettan Per obtgnair la liberted! Tüert guinchet alla vardet. :]
---	---

Oh! mia patria taunt ameda!
Be Tü est noss pü bel giardin.
Nöbel spiert, vallent' armeda
Mantegna tschert eir Tieu confin.
[: Pasturets il flauto sunan —
E lur scossas non bandunan.
Cognuschais quel pajaiset?
Chi ans porta taunt dalet! :]

Hans Gregori.

La Capella.

(Seguond Uhländ.)

Gio del munt la baselgetta		Trist s' deresen d' la collina
Guard' amabel süil fuonz verd,		Tun dels sains e chaunt da mort
N' ua sper la funtaunetta		Chanzunettas pü non chaunta
Chaunta cler il pasturet.		Il pasturet chi guard' in ot.

Cosü ün in fossa metta
Quels chi croudän della mort
Pasturet! N' a chanzunetta
Chaunt' ün per te, cur ais ta sort.

Hans Gregori.

L' anguel.

„Opus ignoti“.

Da la vegla baselgia sur la schüra
Port' ün anguel in dschnuoglas es posà
A quels chi aintran il binvgnaint el da
Cun prus surir intuorn la bocca püra.

Adüna cur ch' eu pass quella figüra
Uschè graziusa am atira là
E seis surir etern nel crap fixà
Am para quel da viva creatüra.

Chi sa? Forsa l' artist amet ün di
Et el l' imaigna da sia bainamada
Sut fuorma dad ün anguel ha sculpi;

In ot in ün sonch lö el l' ha plazada,
Sanctifichond il sömi seis svani
Cun l' ümla cretta da l' etad passada.

P. J. Derin.

❧ Rōsa. ❧

Rōsa 'm irügl davaira
Cha eu nun at clejet
Cūra cha tschella saira
Serrad' amo 't vezet!

Uoss' est fingià sechada
Bod sainza föglas plü,
Sch' eu 't vess cun mai portada
Plü lönch vessast vivü.

„Mas povras föglas lascha
„Spassir qua sül terrain;
„Eu mor, alch chi rinascha
„Madür' aint in mis sain.“

„Nov sem per novas rōsas
„Cha nel avgnir eu büt;
„Scha tü 'm havessast cletta
„Havess eu portà früt?“

P. J. Derin.

Il comün nel silenzi . . .

Il comün nel silenzi
Uossa taidla sömgiond
Las anticas tarablas
Cha la val vain quintond.

Minchatant il guitader
Sa chanzun fa udir,
El passà, nel silenzi
Darché tot tuorn' a vgnir.

Eir las uras chi battan
Dal clocher pac davent
Ûn pa tremblan nel ajer
E svanischan cu 'l vent.

Be eternas splenduran
Sü nel ot stailas d' or,
Che ma hast tü da batter
Usché ferm o meis cor?

P. J. Derin.

Infanzia!

Dis fortünos! Infanzia, quaid' aurora!
Flur ch' in passand apaina l' hom respira!
Sömi luntan ch' ün tscherch' e ch' ün adora!
Alaunt il pass — il temp vain ch' ün suspira.

G. Singer.

Felizi cuorrast tü tras èrs e sendas
Del vegl zardin cha il sulai surdora
Clejond ün püschel est in grond fatschendas;
Dits fortünats! Infanzia quaid' aurora!

Eu od inminchatant ta vusch chi ria
Ell' ün surir eir sün meis lefs atira.
O dutsch' infanzia temp plain da poesia!
Flur ch' in passand apaina l' hom respira!

Eir sch' ella 's perda, 's perda per adüna
Pür l' algordanza d' ella ma na mora
Reista tras il müdar da la fortüna
Sömi luntan ch' ün tscherch' e ch' ün adora!

O giod infant! ti inozaint 'öglada
Serain' in la daman d' la vita mira
Eu vuless dir a ti' etad beada:
Alaunt il pass — il temp vain ch' ün suspira:

P. J. Derin.

Il giall.

Sainza savair las nottas
Chant' il gial sa chanzun
E las giallinas tuottas
Svoulan gio del maschun.

Our' sün la spassegiada
Main' El da gallanthom,
Sia interra brajada,
In la clamand per nom.

E da a sas giallinas
Ogni granin chattà
Pro fraischias fontanas
Las main' el our sü 'l prà.

Sch' ün scarafagio simbatta
Schi pover ais sa sort
L' ais per lura fattà,
Il giall il picl' a mort.

Part' oura sa partetta
Sainz' esser parzial
Sainza curte ne fureletta
Per ogni ün egual.

Il culöz ellas stendan
Ingiün non pigl in mal
Insembel qua marendan
Non mettan ingün sal.

Cur saira fa non falla
A temp el eir da manar
Las giallinas in stalla
Cha possan repossar.

Cur tuottas sun in stalla
Clam' el kikiriki!
Et mett' il che suot l' alla
Per spettar l' auter di.

